

פרשת צו - שבת הגדול תשפ"ג

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD.....	7:11
Brooklyn, NY.....	7:01
Chicago, IL.....	6:54
Houston, Texas.....	7:21
Johannesburg, S. Africa.....	5:49
Lakewood/Deal, NJ.....	7:01
London, UK.....	7:16
Los Angeles, CA.....	6:54
Manchester, UK.....	7:26
Monsey, NY.....	7:02
Montreal, Quebec.....	7:02
Passaic, NJ.....	7:02
Toronto, Ontario.....	7:25
Yerushalayim.....	6:22
Zurich, Switzerland.....	7:35

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

צו שה"ג

ארבע כוסות ביין של שביעית

ע' ירושלמי פסחים פ"י ה"א דף ס"ט ע"א לענין ארבע כוסות מהו לצאת ביין של שביעית תני רבי הושעיה יוצאין ביין של שביעית. וצ"ע מה השאלה.

וע' משמרת להבית דף י"ט טור ד' משום אין עושין מצות חבילות חבילות, (וכע"ז בשד"ח ח"ה 363). (ולכא' לשון הירושלמי מהו לצאת, ולכא' חבילות אינו מעכב, ואולי לשון מהו לצאת היינו לענין לכתחלה וצ"ע).

ומשמע שיש מצוה באכילת שביעית דכתיב לאכלה. וע' חזו"א י"ד י' דס"ל דאין מצוה. וע"ש עוד במשמרת להבית בשם מה"פ פ' המוציא שפי' דאיירי אחר הביעור ומ"מ מותר משום המצוה של ד' כוסות.

והק' החזו"א ס"ו ז' דהוא אחר זמן ביעור של ענבים, (ולכא' קושייתו רק להרמב"ם דאילו להרמב"ן משכחת לה אם כבר הפקיר), וי"ל לפי הרמב"ם פ"ז ה"ז דזמן ביעור דמי שביעית תולה בברי שממנו בא מעיק רא, ואיירי שקנה יין בכסף שבא מפרי שלא הגיע זמן ביעור שלו.

וע' הר צבי אר"ח ח"ב ס"ח בשם אדר"ת לפרש בירושלמי ששתה חי ובירושלמי דיוצא בזה ד' כוסות אבל אסור לשתות ק' שביעית משום שלא כדרך. ודחה תירוצו.

וע' א"ש פ"ט משבת ה"ד משום שאין ראוי למזבח כי אסור לשרוף, וצריך כוס ראוי למזבח.

וע' קרבן עדה שפי' משום דבעי לכם, וע' רש"ש שהק' דהוי שפיר לכם כדמוכח מהא דהיה יוצא אתרוג לולי שמכשירו, ועוד דכתיב והיתה שבת הארץ לכם.

וע' תקלין חזקתן בשקלים פ"ג מ"ב ופגי משה שפי' דאיירי אחר הביעור (וכמו שבאמת הק' החזו"א דפסח הוא זמן הביעור, ולפי תקלין חד תין מיושב קושייתו) ואסור בהנאה, (ולכא' היינו לרמב"ם, א"נ לרמב"ן אם לא ביעור), והשאלה משום מללה"נ.

צו שבת הגדול קריאת הגדה

הרמ"א הביא מנהג קריאת הגדה בשבת הגדול. וכפשוטו כהכנה. וע' הגהות פעולת שכיר על מעשה רב קע"ז טעם אחר כי היו קוראים הגדה לאור הנר ואפילו חל בשבת, והרי גזרו גזירה שמא יטה, והקילו דוקא היכי דרגיל בה, ולכן קורא בשבת הגדול ואז שרי בפסח.

וצ"ב א"כ אמאי דוקא עד לכפר על כל עונותינו. וע' פרדסי' שמות י"ב ח' בשם האדמו"ר מאוסטרורוצא דאומרים רק עד ר"ג היה אומר כי

continued on next page בשבילי הלכה

דברי הרהורי

אם על תודה יקריבנו (ז"ב)

איתא במדרש (ויק"ר ט,ז): לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל, כל התפיר לות בטלות ההודאה אינה בטלה. ע"ש.

וצ"ב מה הטעם המיוחד בתודה והודאה שלא יבטלו.

מסביר מורנו הגאון הרב אליהו ברוך פינקל זצלה"ה ע"פ דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) שכל תכלית וכוונת היצירה שנודעה לשמו ית', ותכלית כל המצוות שנאמרו באלוהינו ונודעה לשמו שהוא בראנו, וזה כל הבריאה של האדם, ע"ש. ונראה דבזה שונה קרבן תודה משאר הקרבנות, דכל הקרבנות עניינם הוא להשלים ולתקן את חסרונותינו של האדם: חטאת ואשם על אשר פגם בחטאו, עולה על שפגם ע"י ביטול עשה והרהורי הלב, וגם קרבן שלמים

ראש הישיבה ומייסדה מרן ראש הישיבה הגאון רבי שמואל טיקטינסקי זצוק"ל נלב"ע ט' בניסן תקצ"ה

מרן ראש הישיבה הגאון רבי שמואל טיקטינסקי זצוק"ל נמנה על חשובי הקהילה היהודית בעיירה מיר. לפרנסתו עסק ר' שמואל במסחר והצליח מאוד בעסקיו. הוא נחשב לסוחר אמיד ומצליח, אך יותר מכך נודע כתלמיד חכם מופלג. באותה תקופה יצא למרחוק

שמה של ישיבת וולוז'ין המעטירה, אשר הייתה בשיא פריחתה ושאהב אליה צעירים מכל רחבי אירופה. רוחו של ר' שמואל התמלאה בקנאת סופרים והוא חפץ להפוך גם את עיירתו מיר למקום תורה. בשנת תקע"ה החל ר' שמואל לקבץ נערים צעירים, בעיקר מבני העיירה, שיגיעו מידי יום לבית הכנסת והחל ללמוד איתם. אט אט קיבץ מנין של בחורים בעלי כשרונות גם מעיירות הסביבה, אשר הצטרפו ללימוד בבית מדרשה של העיירה הקטנה מיר, כאשר ר' שמואל היה מוסר את שיעוריו בפניהם. איש לא העלה על

דברי הימים

בא להשלים את העולם, כדברי רש"י (ויק"ר ג,א) שלמים- שמטילים שלום בעולם, ושלום הוא ענין של שלמות. וא"כ לעתיד לבא, כאשר יהיה העולם מתוקן בשלמות, לא יצטרכו לתיקונים אלה וממילא יבטלו הקרבנות. אך קרבן תודה, שהוא תכלית כל יצירת האדם (כדברי הרמב"ן) לא יתבטל.

ועד"ז מובן גם החילוק בין תפילת ההודאה לשאר התפילות. כל התפילות עניינם הוא בקשה מהקב"ה להשלים את הצרכים הדרושים לנו, חסרון הנובע מחסרון ברוחניות, וא"כ לעתיד לבא, כאשר השפעת הטוב לא תהיה מוגבלת כלל, לא יחסר לנו דבר ולא יצטרכו לכל התפילות ויבטלו אותן, משא"כ תפילת ההודאה לא תבטל משום שהיא תכלית האדם כג"ל. (וע"י אבודרהם בתיקון התפילות שכתב כע"ז.)

כאשר נתבונן בדבר נמצא שכל מאורע של נס המחייב הודאה לקב"ה, הרי הוא אמצעי לרומם את האדם לצורתו האמיתית, שהיא תכלית היצירה, והיינו ההודאה לקב"ה.

דעתו שמלימוד משותף זה יקום תוך זמן קצר המוקדם תורה הגדול בעולם. השמועה על בית מדרשה של מיר עשתה כנפיים, ונערים נוספים החלו להגיע למקום כדי ללמוד תורה אצל ר' שמואל, ובשנת תקע"ז הכריז ר' שמואל על פתיחת הישיבה במיר.

מני אז נאלץ ר' שמואל לעזוב כמעט כליל את עסקיו והקדיש את עיתותיו ללמד את תלמידי הישיבה, כאשר הוא מפרנס את תלמידיה מכיסו, וכך זכה להגדיל תורה הן בלימודה והן בהחזקתה. באותם ימים החל להנהיג שינוי בהתנהלות בני הישיבות כאשר ביטל הוא את 'אכילת הימים' של תלמידי הישיבה בבתי תושבי העיירה, והחל לתת מלגת קיום לתלמידיו כדי שיוכלו לאכול בדרך כבוד מבלי לכתת רגליהם בקור או בחום בין בתי העיירה.

כשתמו מקורותיו הכספיים האישיים של ר' שמואל, החל לכתת רגליו לפתחיהם של נדיבים למען החזקת הישיבה. בדרך זו הלך והתפרסם עוד שמה של הישיבה ובשנת תקפ"ג למדו בה כ-120 בחורים, ביניהם כאלה שלימים נודעו כגדולי עולם. ר' שמואל המשיך במסעיו לטובת הישיבה בהרחיק נדוד למדינות אחרות. ובמהלך אחת מנסיעותיו בשנת תקצ"ה נפטר בהונגריה בעודו עוסק בקיומה של תורה.

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

בערב פסח אסור לומר ההגדה כמו דאסור לאכול מצה, ואם חל שבת הגדול בע"פ יש לחוש לזה, ולכן אין אומר ר"ג היה אומר ואז לא יצא ידי חובתו והוי כאוכל מצה עשירה. (ועוד בענין גזירה שמא יטה והיכי דרגיל בה שאני, ע"ע לבוש תצ"ד ורמ"א ע"ה דלכן אין אומרים מערבית בליל י"ט שחל בשבת, משא"כ שאר התפלה דרגיל בה).

וע' ב"ה שכתב "ובשם הגר"א כתבו שלא היה נוהג בזה משום דאיתא בהגדה יכול מבעוד יום וכו". ובעיקר טענת הגר"א צ"ע דאף דאין חיוב אמאי לא יאמר מ"ח.

וע' דרשות ח"ס דף רע"ב טור ב' יכול מ"ח וכו' דהתורה הקפידה שלא לומר לתנוק דבר עד שישאל וכו' דע"י דמתמיה ליה מילתא מדכר דכר. (וא"כ לא ילמד לבנו לפני פסח דאז כבר לא הוי תמיה בליל פסח). וע' תר"מ החדש ויקרא ט"ו. (והיינו רק בפסח, אבל בפורים ע' דרשות ח"ס פ' זכור קפ"ה שהיה המנהג שלפני פורים יום או יומים הרב דורש על הנסים דא"כ בפורים עצמו יהא רק הוללות).

ולפ"ז א"ש טענת הגר"א דדוקא לא יקרא לפני פסח. ועו"ל כמ"ש שיר מעון ויקרא עמ' י' דליל הסדר מסוגל להחדיר אמונה, ולכן בעי דרך ש"ת. וע' דר שות ח"ס ר"ב א' ד"ה הא לחמא, מובטחים אנו בזמן שיושבים להשריש לבותם ביראת ה', אז זוכים לדר גה שפע ה' עלינו כמו ביצ"מ, ולכן בודאי כל דכפין ייתו ויאכל. ורואים כמה עולים אז.

(יש להעיר ממה שכתב דרשות ח"ס לשבת הגדול רמ"ז ב' שמכניס המכות לפני פסח עם תינוקות).

ומה דס"ל לח"ס דדוקא יחדש לבנו ולא לחזור מה שכתב יודע, כע"ז ע' פרי צדיק מר' צדוק סוף ויקרא ר"ש קונ' עמלה של תורה, דצריך לחדש כל שנה, וכע"ז הגש"פ החיד"א בפ"י בתי הנפש ד"ה רבן גמד ליאל. וכע"ז הביאו בשם שיח יצחק על לשון והגדת ובשם ריח דודאים מבני יששכר במגילה ד'.

וע' ס' רשימות לב, בשם בעל פחד"י, דמצות סיד פור דדור של יצ"מ היה מאלו למעלה מ' שנה לאלו פחות מבן כ' שנה, ופ"י שם שהמצוה לספר מהעיקר להספד, וכתב דכן המצוה לדורות מעיקר לספד, ומשמע דגם לדורות המצוה לספר לבנו רק עד בן כ' שנה.

וע' להורות נתן ח"ט י"א כ"ו מצוה לחדש חידושים לבנו.

וע' גבורות ה' פ"ב משמע המצוה למי שאין יודע וע' לבנות הספור עמ' כ"א בשם שבלי הלקט שכתב ארבעה בניג היינו שאין יודעים.

מיהו עמש"כ במגילה בשם מגילה י"ח ע"א אטו אגן האחשתרנים בני הרמכים מי ידעינן אלא מצות קריאה ופרסומי ניסא וכו'.

הערות ותובנות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל bishvilehalacha@themir.org

ומה העבודה שמוטלת עלינו בפועל נראה שיש ללמוד מדברי חז"ל במדרש שם 'יאמר ה' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם ראש

החודש הזה לכם - מעלת חודש ניסן

וקרא יצחק לעשו בנו הגדול ואמ' בני הלילה הזה העליונים אומרים שירה, הלילה הזה אוצ' רות טללים נפתחים, היום הזה ברכת טללים, עשה לי מטעמים, עד שאני חי אברכה, ורוח הקדש משיבה אותו ואומר אל תלחם את לחם רע עיין, הלך להביא ונתעכב שם, אמרה רבקה אל יעקב בני הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים, הלילה הזה העליונים אומרים שירה, עשה מטעמים לאביך ויאכל עד שהוא בעודו חי יברכ'. ומפני זה אומרים תפילת טל ביום ראשון של חג הפסח.

ובגודל מעלת חודש זה מצאנו בחז"ל בכמה מקומות שהאריכו בזה וכמו שדרשו חז"ל עה"פ "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה" במדרש (שמ"ר ט"ו א') 'כשיצאו ישראל ממצרים אמר להם הקב"ה אין לכם חדש אחר גדול מזה לפיכך נקרא רצו שון שנאמר ראש חודשים'.

ושם: "יא ד"א החודש הזה לכם וכו' מש' בחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חודשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה שבו נגאלו ממצרים, ובו עתידין לי גאל שנא' "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ובו נולד יצחק ובו נעקד, ובו קיבל יעקב את הברכות ובו רמז להם לישראל שהוא ראש להם לתשועה שנא' "ראשון הוא לכם" משל למלך שהוציא את בנו מבית האסורים אמר, עשו אותו יום טוב כל הימים וכו' וכ' הוציא הקב"ה את ישראל מבית האסורין וכו', ולכן קבע להם "שמחה".

ודברים אלו אינם רק ידיעה בעלמא של מה שהיה בזמן גאות מצרים אלא הוא נפק"מ גם להיום וכמו שאמרו חז"ל (ר"ה י"א) 'בניסן נגאל לו בניסן עתידים להיגאל, והיינו שהיא זכות לדורות בימים אלו להיגאל.

כתוב בפסוק (שמות מ, ב) "ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אוהל מועד", ובמדרש (שמ"ר ל"ב ב') איתא "תאל' מנה שפתי שקר" מדבר במשה, בשעה שאמר הקב"ה לעשות לו משכן מיד אמר משה לי שראל ויקחו לי וגו' והיו ליצני ישראל אומר רים אפשר שהשכינה שורה ע"י בן עמרם וכו' אעפ"כ היו מליצים אחריו ואומרים הרי נעשה, לא היה משה אומר שישרה שכינתו אצלנו, והקב"ה נתכוין להעמיד המשכן בחודש שנולד בו יצחק אבינו לא עשה, אלא כשהגיע אותו החודש אמר הקב"ה למשה ביום החודש הראשון תקים את המשכן וכו'.

ולכאורה קשה מה עניין חודש שנולד בו יצחק הרי זה חודש שבו נגאלו ממצרים, ומ' דוע זה עצמו לא מספיק סיבה לבנית המשכן. ואולי אפשר לומר עפ"י מה שאמרו חז"ל בבראשית רבה (פר' חיי שרה) 'עבד משכיל ימ' שול בבן מביש ובתוך אחים יחלק נחלה, עבד משכיל זה אליעזר, ימשול בבן מביש זה יצחק שבייש את כל עובדי כוכבים בשעה שנעקד על גבי המזבח', ומבואר שיצחק היה השורש לכל בחירת ישראל וזה היה הגורם לכל הבחירה של עמ"י משאר האומות וממילא שהוא שורש שהסיבה של עמ"י שנהיו לעם ע"י יציאת מצרים.

ופשוט הוא שהחיוב שלנו הוא בחודש זה להתחזק בעבודת ה' מתוך הכרה שאנחנו עבדי ה' וכמו שגילה יצחק לפי דרגתו עד כדי מסירות נפש כמ"כ מוטל החיוב על כל אחד מאיתנו לגלות את שייכותו ל'בן מביש'.

עוד מצינו שחודש זה הוא זמן המסוגל לברכה, שהרי כשיצחק אבינו רצה לברך את עשיו זה היה בליל הפסח, וכמו שאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק לא) הגיע ליל יום טוב הפסח

וכשאדם ניגש אל התורה ע"י החיזוק בביטחון ובאמונה כל הגישה אל התורה היא גישה אחרת.

ומחמת חשיבותו הגדולה של חודש זה, מצינו דיש חיוב לזכור חודש זה, וכמו שכתב הרמב"ן החודש הזה לכם וגו' וטעם החודש הזה לכם ראש חודשים שימנו אותו ישראל חודש ראשון וממנו ימנו כל החודשים שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חודש כדי שיהיה זה זיכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החודשים יהיה הנס נזכר וע"כ אין לחודשים שם בתורה אלא יאמרו בחודש השלישי וכו' וכמו שתהיה הזכירה ביום השבת במנותינו אחד בשבת וכו' כך הזכירה ביציאת מצרים במותינו החודש הראשון וכו'.

וע"כ צריכים אנו בחודש זה להתחזק באמונה בבורא עולם ולהיות עבדי ה', ולהתפלל להקב"ה שישרה שכינתו בתוכנו בתוך כל אחד ואחד, ללמוד את התורה בצורה הנכונה ביחד עם מידות מתוקנות ובחודש זה המסוגל מתחילת בריתנו לגאולה נזכה בעזרתו יתברך לגאולה השלימה ולישועת הכלל והפרט בקרוב בימינו אמן.

חד קראתי חובלים" נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה, חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה. והיינו שמששה ואהרן הם אלו שלומדים את התורה בצורה הנכונה ביחד עם המידות טובות (ויש לרמוז כן בפסוק בתהילים זקן אהרו שיורד על פי מידותיו' שרומז למידות של אהרן), ובלי זה כל מה שעשו עמ"י וכל הזכויות לא מספיקות בשביל הגאולה.

וחודש זה במהותו הוא חודש שיש בו סגרת לות מיוחדות לקנות בו קניני עבודת ה' וקניני אמונה ובטחון, כמו שכתב בהעמק דבר עה"ת "לכם ראש חודשים" – ראש משמעו מובחר וכו', והפירוש לכם דנקרא החודש הזה מובחר שבשנה, כמו שחודש תשרי הוא המובחר במה שנוגע לצרכי העולם משום שבו נברא העולם וכלל גדול הוא, שבאותו יום שנברא אותו דבר, מסוגל זה היום גם לדורות להתחזק יותר וכו', ומו"ה בחודש תשרי עיקר דינו של אדם על כל השנה משום שבו ביום נידון אדם הראשון וכו' כ"ז בעניני הטבע, וכן בחודש ניסן נוצר בראשונה סגולת עם ה' ביציאת מצרים ע"כ אותו החודש מסוגל להתחזק בעבודת ה' ע"י סיפור יציאת מצרים שגורם אמונה ובטחון.

חודשים וגו' דבר אחר, החדש הזה לכם, הדא הוא דכתיב אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ, אמר רבי לוי, מלמד שהיה הקדוש ברוך הוא חוזר ומבקש באיזה דבר לגאול את ישראל ולא היה מוצא, עד שמצא זכותו של משה ושל אהרן והיא עמדה להם, הדא הוא דכתיב: אלה שני בני היצהר, כך אמר הקדוש ברוך הוא דין לישראל שיגאלו בזכות משה ואהרן, לכך נאמר: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן. נאמר כאן שהחודש הזה לכם פירושו שלכם ובזכר תכם.

ויש להבין והרי לכאורה כבר הייתה הבטחה וב' מצוות של פסח ומילה ומדוע היה צריך את הזכויות של משה ואהרן דווקא, וגם מה ההקב"ה לה לשני בני היצהר שנלמדת משם.

ונראה עפ"י מה שמצאנו שדרשו חז"ל על פסוק זה בגמ' בסנהדרין (דף כ"ד), "ויאמר אלה שני בני היצהר העומדים וגו' ושנים זיתים עליה" יצהר אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית, ושנים זיתים עליה אלו ת"ח שבבבל שמרוין זה לזה בהלכה כזית'.

ועוד שם א"ר אושעיא מאי דכתיב "ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולא

Shabbos
Hagadol/
Pesach

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15

Slaughtering the Idol of I Can

Harav Hagaon Meir Tzvi Shpitzer Shlita

Shabbos Hagadol commemorates מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן — Hakadosh Baruch Hu's command to us to take a sheep, tie it to the bed, and keep it for four days in preparation for the Korban Pesach.

Regarding the words in Parashas Bo, וְהָיָה לָכֶם, לְמִשְׁמַרְתָּם, Rashi says that Yetzias Mitzrayim was in the zechus of the Korban Pesach — וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶיךָ — and that zechus began with the מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן of Shabbos Hagadol.

Why were we given the mitzvah to take a sheep, specifically, for the Korban Pesach? The Ramban explains, in Parashas Bo, that the Egyptians worshipped sheep as their deity, as Moshe Rabbeinu told Pharaoh, הֲלוֹ נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבֹתָם מִצֹּאֵן מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקַלְנוּ.

Why did they deify sheep?

The Ramban observes that the twelve months of the year revolve around twelve mazalos, and

the first — the “head” and most important — of all the mazalos is the taleh, the sheep of Chodesh Nissan.

Nissan, says the Ramban, is the month of chiddush hatzemichah, when things start to grow and bloom. After a winter of hard work, we finally see the results. This idea of our efforts bringing success is representing by the mazal of taleh, the sheep. Why?

The Gemara (Chullin 84b), cited by Rashi in Parashas Eikev, explains that the Torah refers to sheep as עֲשֵׂתֵרֶת צֹאֲנֵה because they enrich their owners; ashteros being related to the word ashirus. Chazal say, therefore, that if a person is looking to invest, the best investment he could make is sheep. Sheep produce wool and milk during their lifetime, and meat after they are slaughtered. In addition, their horns are used for trumpets, their skin is used for drums, and their other parts are used for musical instruments as well.

Sheep therefore represent material success. Indeed, about Yaakov Avinu the passuk says: וַיִּפְרֹץ הָאֵישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי לוֹ צֹאן רַבּוֹת. The Ramban explains that Chodesh Nissan marks the beginning of success.

Why is the month called Nissan? The Haga'os on Sefer Hatishbi notes that "Nissan" comes from the root nitzan, as in the passuk הַנִּצְּנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ. (Samech and tzadi are interchangeable.) The first bloom, the first success, which comes from all of a person's work is seen in Chodesh Nissan.

The Torah refers to Nissan as Chodesh Ha'aviv, and Rashi says that aviv is related to the word av, father. Nissan is the "father" of the year, the beginning of a person's success. Rabbeinu Bechaye explains that the word itself connotes that Nissan is the beginning (אב) of the other twelve (י"ב) months.

Whose Success?

Rav Tzadok explains that the Egyptians believed that their own efforts produced their success: כָּחִי וְעֹצֵם יָדַי עָשָׂה לִי אֵת הַחַיִּל הַזֶּה. They worshipped the taleh not because they thought the sheep is intrinsically holy, but because they saw it as a manifestation of the might of their own hand.

Yetzias Mitzrayim came about in the zechus of Klal Yisrael's מִשְׁכּוֹ וַיִּקְחוּ לָכֶם צֹאן, meaning drawing themselves away from avodah zarah and kochi ve'otzem yadi, which was the Egyptian deity. The other Egyptian avodah zarah was the Nile River, which also represented material success.

Hakadosh Baruch Hu therefore commanded Klal Yisrael to take the taleh home and slaughter it, demonstrating that we don't follow the Mitzriyim in their worship.

Cured for the Whole Year

At this stage, we are busy baking and preparing matzos. The Torah tells us that matzah symbolizes the rush to leave Mitzrayim — כִּי בְּחִפְזוֹן יֵצְאֶת מִמִּצְרָיִם מִצְרַיִם. There was no time to bake bread, so the Yidden ate matzah, and that's why we eat matzah.

The Maharal, on Parashas Re'eh, points out that if we are trying to commemorate Yetzias Mitzrayim, we should focus on remembering that

we were freed from slavery. The fact that we left Egypt in a rush would seem to be a very minor part of the story. Who cares whether we left in haste or at leisure? So why does the whole mitzvah of matzah serve to commemorate the fact that we left in a rush?

The Maharal answers that this is no mere tangential point — it's the main point. As long as we felt that we have time, that it's still possible to be in Mitzrayim, and that we are capable of taking ourselves out of Mitzrayim, then Yetzias Mitzrayim was not possible, because we still believed in kochi ve'otzem yadi, just like the Egyptians. If we had the power to leave by ourselves, then we could decide to leave later as well. The fact that we left in a rush indicated that it was Hakadosh Baruch Hu taking us out; He said, "Leave now," so we had to leave now.

It is precisely the chipazon, symbolized by matzah, that demonstrates the abandonment of kochi ve'otzem yadi. We acknowledged that we didn't have the power to leave Mitzrayim ourselves; only Hakadosh Baruch Hu could take us out. That knowledge is the antithesis of the Egyptian belief in the taleh, in the idea that I generate my own wealth and success.

The Zohar says, in Parashas Tetzaveh, that in truth, all the food a person eats during the year has an adverse spiritual effect on him, pulling him further down into Olam Hazeah and away from Hakadosh Baruch Hu. When a person eat matzah on Pesach, continues the Zohar, that fortifies and protects him so that he can safely eat food the rest of the year and be involved in the world of gashmiyus. Once he internalizes the message of the matzah, which is that we ourselves have no power, we are protected throughout the year, even as we engage in activities that would otherwise lead us to believe in kochi ve'otzem yadi.

The Danger of Satiation

The Torah commands us to say Bircas Hamazon after eating bread: וְאָכַלְתָּ וְשִׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֵת ה', and the Gemara in Berachos discusses whether there is a d'Oraysa obligation to make a berachah before

eating a meal as well. The Gemara reasons that if the Torah requires a person to recite a berachah after he is satiated, then he should certainly be required to make a berachah when he is hungry, out of the incredible feeling of gratitude to Hakadosh Baruch Hu for providing him with food to quell his hunger. The final ruling, however, is that there is no d'Oraysa obligation to recite a berachah before the meal, but the Gemara does not explain why.

The Meshech Chochmah does shed light on this matter. He explains that if the mitzvah of Bircas Hamazon would be purely about hakaras hatov, then indeed, the hakaras hatov should be more acute at the beginning of the meal, when the person is hungry. But the reason we recite Bircas Hamazon at the end of the meal is not merely to express gratitude, but rather as a declaration that everything I have just eaten, and my overall success, comes from Hashem. It's not *kochi ve'otzem yadi*.

When is a person more likely to feel *kochi ve'otzem yadi*? When he finishes his meal, and he feels satisfied, both from the food he ate and from the hard work he invested into creating his meal and his wealth. At that time, when he is at risk of falling into the trap of *kochi ve'otzem yadi*, the Torah commands him to say Bircas Hamazon.

Yosef Paved the Way

Yosef Hatzaddik was the one who laid the groundwork for Klal Yisrael's stay in Mitzrayim, and his ascent to greatness began when he stood before Pharaoh and declared, בלעדי אלקים יענה את, שְׁלוֹם פְּרִעָה. Pharaoh had said, "I heard that you know how to interpret dreams," but Yosef responded, "It has nothing to do with me."

He was in a situation where he could easily have felt that it's *kochi ve'otzem yadi* — no one else in Mitzrayim could interpret Pharaoh's dreams. Nevertheless, he declared that his ability to interpret dreams was from Hashem. This paved the way for Klal Yisrael's stay in Mitzrayim, because it established the distinction between the Egyptian and Jewish worldviews. Yosef's outlook reached its pinnacle with the מְשָׁכוּ וְקָחוּ לָכֶם צֹאן of Shabbos Hagadol, which was followed by Yetzias Mitzrayim and the mitzvah to eat matzah because we were chased out of Egypt in haste.

False, or Ridiculous?

Dovid Hamelech makes two similar statements in Tehillim. In Perek 35 he says שֶׁקֶר הַסּוֹס לְתַשׁוּעָה, declaring that the horse, which people ride on to wage war, does not bring salvation. In Perek 60, he says, וְשׂוֹא תְשׁוּעַת אָדָם, expressing that the belief that salvation comes from man is a delusion.

The mefarshim point out that Dovid Hamelech chose his words carefully. When talking about a horse, which creates an illusion that it brings the *yeshuah*, he uses the term *sheker*. And when he discusses a person's own handiwork and the folly of imagining that he brings about his own salvation, he uses the term *shav*. What's the difference between *sheker* and *shav*?

The Brisker Rav cites the Rambam's explanation, in the first perek of Hilchos Shevuos, of the difference between a *shevuas sheker* and a *shevuas shav*. A *shevuas sheker* is when, for instance, a person falsely swears that he ate in a certain person's house, while a *shevuas shav* is when, for instance, a person swears that a piece of gold is made of marble.

What's the difference between these two falsehoods? In the former, it is theoretically possible that a person could have eaten in his friend's house; he just happened not to. A *shevuas sheker*, then, is something that happens not to be true, but could potentially have been true. A *shevuas shav*, on the other hand, is a statement that is utterly ridiculous, an impossibility. Gold never was and never will be marble.

A person could imagine, says the Brisker Rav, that the horse brings his salvation, and indeed, there are times when the horse is somewhat involved in the *yeshuah*. If you think that you were saved by the horse, however, you are mistaken. It's a *sheker*.

But to imagine that what you do is what brought about the salvation — כָּחִי וְעַצְמִי יְדִי עֲשָׂה לִי אֵת הַסּוֹס הַזֶּה — that is *shav*, totally ridiculous, and we reject that assertion outright. A person's own efforts have no connection at all to any success he might have.

Attributing Our Handiwork to Hashem

Chazal instituted that before we eat a bread meal, we need to wash our hands. On a simple level, the reason for this requirement of netilas yadayim is the hands might have become tamei. But the Zohar, in Rus, explains that the phrase “netilas yadayim” implies lifting the hands. Why do the hands need to be lifted? Because they are involved in creating and doing things in this world, and they therefore bring the person to the feeling of kochi ve’otzem yadi. Therefore, say Chazal, before you eat a meal, wash away that tumah of thinking that your hands are the instruments of your success. Lift your hands and appreciate that Hakadosh Baruch Hu is the one who gives you any success you may have.

Our relationship with Hakadosh Baruch Hu is described in terms of yedidus, friendship. Hashem is called our “Yedid,” as the passuk states, אֲשִׁירָה נָא, לַיְדִידִי. The Ben Yehoyada notes that the word יָדִיד is composed of the words yad yad, meaning my hand and Hakadosh Baruch Hu’s hand together. I shouldn’t think that my hands accomplished anything. Rather, I give my hand to Hakadosh Baruch Hu and I realize that it’s His hand that gives me success.

The gematria of the word yad is 14, signifying the fourteen segments of a person’s five fingers.

In this world, we do everything we these fourteen parts of our fingers, but we declare that Hakadosh Baruch Hu is our Yedid — we stretch up our hands and declare that anything we can do is all because of the yad Hashem.

The gematria of yedid is 28, corresponding to the 28 times that Shlomo Hamelech describes in Koheles: עֵת לְלֶדֶת וְעֵת לָמוֹת, and so on. A person has 28 segments in the fingers of his two hands, and he mistakenly believes that his own efforts are what give rise to these 28 times. To dispel this notion, we lift our two hands to Hakadosh Baruch Hu, our Yedid, affirming that we do not ascribe to the belief of kochi ve’otzem yadi.

Like the Yidden in Mitzrayim, we draw our hands away from avodah zarah, from thinking that the taleh and the springtime blossoming comes from our own work. Instead, we appreciate that it’s all because Hakadosh Baruch Hu granted it to us. This is represented by the matzah, and its connotation of the chipazon with which we left Mitzrayim.

May Hakadosh Baruch Hu see yet again our understanding that there’s no kochi ve’otzem yadi, and just as our forefathers were redeemed in that zechus, may we be zocheh that this Chodesh Nissan should be a time of yeshuos makifos, for each individual and for Klal Yisrael as a whole.

חג כשר'ן פסח!